

"...

II- İTİRAZ BAŞVURULARININ GEREKÇELERİ

1- E.2013/128 Sayılı İtiraz Başvurusunun Gerekçe Bölümü Şöyledir:

"Yahyalı Cumhuriyet Başsavcılığınca sanıklar hakkında 1969 tarihli 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun cezai sorumluluk başlıklı ek 2. maddesinin 2. fıkrası uyarınca kooperatif genel kurul toplantısını yapmadıkları gerekçesiyle cezalandırılmaları için iddianame düzenlenmiştir. Kooperatifin tanımı Kooperatifler Kanununun 1. maddesinde yapılmıştır. Buna göre; tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir. Kooperatiflerin kuruluşu ise aynı Kanunun 2. ve 3. maddesinde düzenlenmiştir. Kanun kooperatiflerin kurulması için her kurum ve kuruluşun kurulmasında olduğu gibi belli şartlar aramaktadır. Kanunun izin verme, tescil ve ilan başlıklı 3. maddesinde kooperatifin kuruluşuna Ticaret Bakanlığının izin vereceği belirtilmiştir. Kanunda belirtildiği gibi kooperatiflerin amacı karşılıklı yardım ve dayanışmadır. Ve kuruluşu için çok nitelikli şartlar aranmamaktadır. Kanun bu yardımlaşmaya yasal dayanak olmakta fakat vatandaşın kooperatifler aracılığıyla mağdur olmaması için genel kurul toplantısının yapılmamasını suç olarak kabul etmiştir.

Toplumsal geneli için tehlike arz eden bir durumun bir zarar tehlikesi aranmaksızın suç olarak düzenlenmesiyle ihdas edilen suçlara soyut tehlike suçları denir. Bu suçta bir soyut tehlike suçudur. Yani suçun oluşması için bir tehlikenin meydana gelmesi gerekmez. Genel kurul toplantısının yapılmaması nedeniyle kooperatifin ekonomik geleceğinin tehlikeye girebileceği bunda üyelerin mağduriyetine neden olabileceği düşünülerek kanun koyucu tarafından bu suç ihdas edilmiştir. Vatandaşın kendi isteğiyle üye olduğu kendi isteğiyle kurduğu bu kuruluşlar için genel kurulun yapılmaması suç olarak düzenlenmiştir. Kanun koyucu vatandaşın kendi isteğiyle kurup üye olduğu kuruluşun genel kurulunun yapılmamasını bile suç olarak düzenleyerek aşırı korumacı bir anlayış sergilemektedir. Bu anlayış hukuk mantığından uzaktır. Vatandaşa bir imkan tanımakta kooperatif kuruluşuna izin vermekte fakat paranoyak bir anlayışla en ufak tehlikeyi suç kabul etmektedir. Toplum için tehlike arz eden durum elbette ki tehlikenin ağırlığına göre suç olarak düzenlenebilecektir, fakat burada sınır iyi belirlenmelidir. Çok tehlikeli durumlara izin verilmesi toplumun tehlikeli insan ve eylemlere karşı korunamamasına neden olur. Fakat basit nitelikte her eylemin suç olması da topluma zarar verir. Bunun sınırı asli kurucu iktidarı bile bağlayan hukuk normu olan toplumun sosyal yapısına ve ayrıca modern hukuk sistemlerine göre belirlenmelidir. Kanun koyucumuz her tehlikeli durumu suç ihdas ederek vatandaşın koruyacağını sanmaktadır. Aşırı koruma içgüdüleriyle her şeye yasak getiren her hukuka aykırılığı suç kabul eden anlayış toplumu ancak geriye götürür.

Somut olayda kooperatife üye olmak vatandaşın isteğine bağlıdır bu nedenle toplumun geneli için bir tehlike söz konusu değildir. Kooperatife üye olan kişi bunun arzettiği riski bilmelidir. Ona göre kendi haklarını da korumayı düşünmelidir. Vatandaşın her hakkını devlet koruyamaz zaten bu uygunda değildir. Çünkü vatandaşın bilinçlenmesini engeller. Tabi bunun değerlendirmesi kanun koyucuya ait olmakla birlikte hukukçuya düşen görevlerde vardır. Hukukçu kanunu aynen uygulayan kişi olursa iyi bir memur olur fakat hukukun gelişmesine hiçbir katkı yapamaz adil karar verdim diyemez hukukçu özellikle toplumun sosyal yapısından bağımsız olamaz.

Somut olaya gelince söz konusu kanun kişilerin mağduriyetini engellemek amacıyla kooperatif genel kurul toplantısının yapılmamasını suç kabul etmektedir. Kişilerin mağduriyetini önleme amacı olan bu Kanunun mağdur ettiği kişi sayısı mağduriyetini önlediği kişi sayısından fazladır. Çünkü genel kurulun yapılmaması nedeniyle oluşan ciddi bir tehlike yoktur. Dolandırıcılık evrakta sahtecilik bunlar zaten suçtur. Bu suçlar oluşacak olursa bunlara teşebbüs edenler zaten cezalandırılacaklardır. Fakat hiçbir suç katı bulunmayan insanlar bu suç nedeniyle cezalandırılmaktadır ki sanıklardan bu suçtan sabıkası olanlarda vardır.

Türk kanun koyucusunun genel özelliğidir hukuk mantığından uzak olarak fayda ve zararını toplumdaki etkilerini düşünmeden genel nitelikte ve aşırı yasaklayıcı anlayışla suç ihdas etmek. Türk kanun uygulayıcıları da kanunu hukuk mantığı ile incelemeyen hukuk süzgecinden geçirmeden uygulamaktadırlar. Kısacası ülkemizde şekli bir hukukçuluk vardır şekli şartlar olursa kişiler cezalandırılmaktadır. Bu ise hem hukukun hem toplumun gelişmesinin önüne geçmektedir.

Somut olaya uygulanacak olan Kooperatifler Kanununun ek 2. maddesinin 2. fıkrası Genel kurulu olağan toplantıya çağırmayan yönetim kurulu üyeleri altı aya kadar hapis ve otuz günden üçyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar şeklindedir. Kanun sadece yönetim kurulunun üyelerinin cezalandırılacağını belirtmektedir. Fakat aynı Kanunun çağrıya yetkisi olanlar başlıklı 43. maddesi Yönetim kurulu veya ana sözleşme ile bu hususta yetkili kılınan diğer bir organ ve gerektiğinde denetçiler kurulu, ortağı olduğu üst birlik ve tasfiye memurları genel kurulu toplantıya çağırma yetkisine sahiptirler. Ancak genel kurul yukarıda belirtildiği şekilde toplanamadığı takdirde ilgili bakanlık genel kurulu toplantıya çağırma yetkisine sahiptir. Şeklindedir. Yani Kanun gerektiğinde denetçiler kuruluna da yetki vermektedir. Yönetim kurulu üyeleri toplantıya çağırmadığında cezalandırılmakta denetim kurulu toplantıya çağırmadığında cezalandırılmamaktadır. Buda eşitlik ilkesine aykırıdır. Ayrıca ilgili bakanlığı da toplantıya çağırma yetkisi vermiştir. Bu yollar denenmeksizin yapılan tespitle yönetim kurulu toplanmadı diyerek ilgili bakanlık ilçe tarım müdürlüğü tarafından suç duyurusunda bulunulmuştur. İlgili maddenin son cümlesi ancak genel kurul yukarıda belirtildiği şekilde toplanamadığı takdirde ilgili bakanlık genel kurulu toplantıya çağırma yetkisine sahiptir şeklindedir. Toplum için genel kurul toplantısının yapılmaması suç olarak kabul edilecek kadar tehlike arz ediyorsa neden ilgili bakanlık genel kurulu toplantıya çağırma yetkisini kullanmamaktadır da suç duyurusunda bulunmaktadır. Bu uygulama kişilere çok şekli bir anlayışla ceza verilmesine neden olmaktadır. Bilindiği gibi ceza hukukunun amacı maddi gerçeğe ulaşmaktır ve kişinin cezalandırılması için bir suç kastının bulunması gerekir. Burada sanıklarda suç kastının bulunmadığı gibi TCK.nun 30. maddesinin 4. fıkrası anlamında haksızlık yanılığı da söz konusudur.

Hiçbir istatistiksel araştırma yapmamış olsakta kanaatimizce bu Kanunun mağdur ettiği kişi sayısı mağduriyetini önlediği kişi sayısından fazladır ve gene tahmin edilmektedir ki Türkiye Cumhuriyeti devletinde bunun gibi pek çok kanun vardır. Fakat hukuk devleti olma yolunda ilerleyeceksek bu kanunların hukuk süzgecinden geçirilmesi gerekmektedir. Kanun koyucunun elbette ki takdir yetkisi vardır fakat kanun koyucunun bu yetkisi hukuk ve adalete uygun olmak zorundadır. Zira adalet devletin kuruluş amacıdır. Adalet amaç devlet araçtır. Amaç olan adalet araç olan devletin takdir yetkisine bırakılarak heba edilemez. Kanunlar ne kadar hukuk süzgecinden geçirilerek uygulanırsa o kadar hukuk devleti olunur, yoksa yasama meclisince yasa yapıp ceza ihdas edilerek buna göre ceza verilince devlet hukuk devleti olmaz kanun devleti olur. Kanunsuz suç ve ceza verilmemiş, fakat hukuksuz suç ve ceza verilmiş olur.

Bütün bu kanaat ve düşüncelerle Kanunun Anayasaya uygunluğunu denetleme yetki vicdani kanaat ve sorumluluğu Anayasa Mahkemesinde olduğundan mahkememizce aşağıdaki şekilde ara karar verilmiştir.

KARAR:

Somut olayda sanıklar hakkında uygulanacak olan 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ek 2/2 maddesinin Anayasaya aykırı olduğu kanaatine varıldığından Yasanın Anayasaya uygun olup olmadığının incelenmesi için dosyanın Anayasa Mahkemesine gönderilmesine,

Bu nedenle duruşmanın 11/02/2013 günü saat: 09:00'a bırakılmasına karar verildi."

2- E.2014/10 Sayılı İtiraz Başvurusunun Gerekçe Bölümü Şöyledir:

".

İddia, sanık savunmaları ve tüm dosya kapsamı incelendiğinde;

Bilindiği üzere derdest davamıza konu olup sanıkların yönetim kurulu üyeleri oldukları ve bir özel hukuk tüzel kişisi olan kooperatifler ekonomik ve ticari hayatın işleyişinde sağladığı bir takım kolaylıklar nedeniyle en küçük yerel idari birimlerde ikamet eden kişilerce en önemsiz görülen yakın mesafeler arası yolcu taşıma faaliyeti gibi faaliyetlerde dahi sıklıkla rastlanan ticari şirketlerdir. Anayasal varlığını ise 48. maddede düzenlenen çalışma ve sözleşme hürriyetinden ve yine kooperatifçiliğin geliştirilmesi başlıklı 171. maddesinden almaktadırlar. Bu şirketlerin kuruluş, işleyiş ve faaliyet alanlarını düzenleyen 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu Ek 2/2. maddesinde "Genel kurulu olağan toplantıya çağırmayan yönetim kurulu üyeleri ile 2 nci maddenin dördüncü fıkrasına, 8 inci maddenin ikinci fıkrasına, 16 ncı maddenin birinci fıkrasına, 66 ncı maddenin ikinci fıkrasına ve 90 inci maddenin üçüncü fıkrasına aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri altı aya kadar hapis ve otuz günden üçyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar." hükmü yer almaktadır.

Öte yandan Anayasamızın 13 üncü maddesinde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında ölçülülük ilkesine riayet edileceği düzenlenmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 3 üncü maddesinde düzenlenen yaptırımların orantılı olması ve ceza hukukunun son çare olma özelliği (ikincillik ilkesi) bu anayasal ilkenin bir yansımasıdır. Buna göre, cezai yaptırım uygulanarak yaptırımın üzerinde uygulandığı eylem ya da faaliyetin belli bir yöne kanalize edilmesiyle elde edilebilecek yarar ceza ile muhatabının uğraması muhtemel zarar arasında bir oranın bulunması gerekmektedir. Ceza hukukunun ve bu hukuğun içerdiği hapis cezası ya da adli para cezası gibi kişinin adli sicil kaydına işleyecek ve ileri safhada TCK.nun 53. maddesi bağlamında bir takım hak yoksunluklarına neden olarak kişinin icra etmekte olduğu faaliyet konusunun da sekteye uğramasına neden olabilecek cezai yaptırımların son aşamada ve artık başvurulması kaçınılmaz olduğu zamanlarda devreye girmelidir. Buna göre, sadece hukukî veya idarî yaptırımların yetersiz olduğu durumlarda adli nitelikteki cezalar verilmelidir.

Modern suç ve ceza teorilerinin kabul ettiği önemli ilkelerinden biri de "ekonomik suça ekonomik ceza, sportif suça sportif ceza verilmesi"dir. Buna göre, derdest davamızda olduğu üzere, kooperatif olağan genel kurulunu süresi dahilinde toplantıya çağırmamak gibi salt şekilsel bir aykırılık içeren, özünde ve bünyesinde ahlaki yönden de kınanabilir veya başkaca

suç tiplerine vücut verebilir bir nitelik bulunmayan böylesi ekonomik/ticari nitelikteki suçların yaptırımlarının da faaliyet alanlarının ilgili olduğu şekilde ekonomik ya da ticari yahut idari yaptırımlar şeklinde olmalıdır. Aksi uygulamalar ise ekonomik ve ticari hayatın ve bu hayata can veren, işler kılan müteşebbislerin girişim kabiliyet ve isteklerinin ciddi şekilde sarsılmasına veya sona ermesine neden olmaktadır.

Sonuç olarak 1163 sayılı Kooperatifler Yasası'nın Ek 2/2. maddesinin Anayasamızın 2. maddesinde düzenlenen toplumsal ve ekonomik hayatın gereklerini dikkate alması gerekir. Demokratik hukuk devleti ilkesine, 13. maddesinde yer bulan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında gözetilmesi gereken özlere dokunmama, demokratik toplum düzeninin ve ölçülülük ilkesinin ruhuna aykırı olmama ilkelerine ve Anayasamızın 48/2. maddesinde düzenlenen çalışma ve sözleşme hürriyetine aykırı olduğu kanaatiyle dosyamızın Anayasa Mahkemesine gönderilmesine ve dosyamızın Anayasa Mahkemesinden dönüşüne kadar yargılamanın durmasına dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

HÜKÜM : Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere;

Bilindiği üzere derdest davamıza konu olup sanıkların yönetim kurulu üyeleri oldukları ve bir özel hukuk tüzel kişisi olan kooperatifler ekonomik ve ticari hayatın işleyişinde sağladığı bir takım kolaylıklar nedeniyle en küçük yerel idari birimlerde ikamet eden kişilerce en önemsiz görülen yakın mesafeler arası yolcu taşıma faaliyeti gibi faaliyetlerde dahi sıklıkla rastlanan ticari şirketlerdir. Anayasal varlığını ise 48. maddede düzenlenen çalışma ve sözleşme hürriyetinden ve yine kooperatifçiliğin geliştirilmesi başlıklı 171. maddesinden almaktadırlar. Bu şirketlerin kuruluş, işleyiş ve faaliyet alanlarını düzenleyen 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu Ek 2/2. maddesinde "Genel kurulu olağan toplantıya çağırmayan yönetim kurulu üyeleri ile 2 nci maddenin dördüncü fıkrasına, 8 inci maddenin ikinci fıkrasına, 16 ncı maddenin birinci fıkrasına, 66 ncı maddenin ikinci fıkrasına ve 90 ncı maddenin üçüncü fıkrasına aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri altı aya kadar hapis ve otuz günden üçyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar." hükmü yer almaktadır.

Öte yandan Anayasamızın 13 üncü maddesinde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında ölçülülük ilkesine riayet edileceği düzenlenmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 3 üncü maddesinde düzenlenen yaptırımların orantılı olması ve ceza hukukunun son çare olma özelliği (ikincillik ilkesi) bu anayasal ilkenin bir yansımasıdır. Buna göre, cezai yaptırım uygulanarak yaptırımın üzerinde uygulandığı eylem ya da faaliyetin belli bir yöne kanallize edilmesiyle elde edilebilecek yarar ceza ile muhatabının uğraması muhtemel zarar arasında bir oranın bulunması gerekmektedir. Ceza hukukunun ve bu hukuğun içerdiği hapis cezası ya da adli para cezası gibi kişinin adli sicil kaydına işleyecek ve ileri safhada TCK.nun 53. maddesi bağlamında bir takım hak yoksunluklarına neden olarak kişinin icra etmekte olduğu faaliyet konusunun da sektöre uğramasına neden olabilecek cezai yaptırımların son aşamada ve artık başvurulması kaçınılmaz olduğu zaman devreye girmelidir. Buna göre, sadece hukukî veya idarî yaptırımların yeterli olduğu durumlarda adli nitelikteki cezalar verilmemelidir.

Modern suç ve ceza teorilerinin kabul ettiği önemli ilkelerinden biri de "ekonomik suçta ekonomik ceza, sportif suçta sportif ceza verilmesi"dir. Buna göre, derdest davamızda olduğu üzere, kooperatif olağan genel kurulunu süresi dahilinde toplantıya çağırılmamak gibi salt şekilsel bir aykırılık içeren, özünde ve bünyesinde ahlaki yönden de kınanabilir veya başkaca suç tiplerine vücut verebilir bir nitelik bulunmayan böylesi ekonomik/ticari nitelikteki suçların

yaptırımlarının da faaliyet alanlarının ilgili olduğu şekilde ekonomik ya da ticari yahut idari yaptırımlar şeklinde olmalıdır. Aksi uygulamalar ise ekonomik ve ticari hayatın ve bu hayata can veren, işler kılan müteşebbislerin girişim kabiliyet ve isteklerinin ciddi şekilde sarsılmasına veya sona ermesine neden olmaktadır.

Sonuç olarak 1163 sayılı Kooperatifler Yasası'nın Ek 2/2. maddesinin Anayasamızın 2. maddesinde düzenlenen toplumsal ve ekonomik hayatın gereklerini dikkate alması gerekir. Demokratik hukuk devleti ilkesine, 13. maddesinde yer bulan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında gözetilmesi gereken özlerine dokunmama, demokratik toplum düzeninin ve ölçülülük ilkesinin ruhuna aykırı olmama ilkelerine, Anayasamızın 48/2. maddesinde düzenlenen çalışma ve sözleşme hürriyetine aykırı olduğu kanaatiyle dosyamızın kül halinde onaylı ve okunaklı örnek dosya hazırlandıktan ve Uyap ortamına aktarımı tamamlandıktan sonra Anayasaya aykırılık iddiasını değerlendirmek ve nihai olarak karara bağlamak üzere ANAYASA MAHKEMESİNE GÖNDERİLMEK ÜZERE YARGILAMANIN DOSYANIN ANAYASA MAHKEMESİNDEN DÖNÜŞÜNE KADAR DURMASINA,

Dosyanın Anayasaya aykırılık iddiasını karara bağlamak üzere Anayasa Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

Yargılama gideri ve sair hususların bilahare değerlendirilmesine,

Dair, sanıkların yokluklarında gerekçeli kararın tebliğ tarihinden 7 GÜN içerisinde Adıyaman Nöbetçi Asliye Ceza Mahkemesine İTİRAZ yolu açık olmak üzere verilen karar açıkça okunup usulen anlatıldı.""